

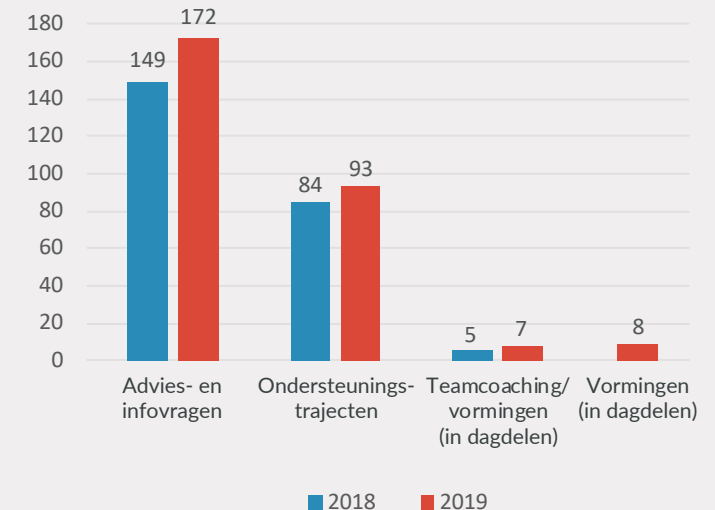
EEN TERUGBLIK NAAR 2019 ... EEN VOORUITBLIK NAAR 2020 ...

2019 ligt alweer even achter ons. We kijken terug op boeiende samenwerkingen met hulpverleners, teams en organisaties. Ons vormingsaanbod kreeg in 2019 verder vorm en werd door hulpverleners positief geëvalueerd. Het project 'cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingen crisis en radicalisering op de integrale jeugdhulp' werd verlengd. Het ondersteuningsaanbod werd afgestemd op de noden binnen de sector. Met de steun van OEVER en onder begeleiding van Hefboom startten de vier Vlaamse OTA's een proces met als doel een duidelijke positionering binnen de Integrale Jeugdhulp en een nauwere onderlinge samenwerking. We nemen u graag mee doorheen ons vorig werkjaar en werpen een blik op 2020.

Onze KERNTAKEN nog eens op een rijtje ... een blik op de reguliere werking

OTA ondersteunt de hulpverlening, binnen de Integrale Jeugdhulp, bij de begeleiding van minderjarigen met een migratieachtergrond en hun context. We adviseren en coachen hulpverleners wanneer ze ervaren dat interculturele, levensbeschouwelijke of migratiegebonden elementen een impact hebben op het hulpverleningstraject. De ondersteuning vertrekt vanuit een casus en beoogt de versterking van de interculturele competenties van de hulpverlener en het hulpverleningsteam. Op die manier willen we ook hulpverleningsorganisaties prikkelen, opdat het thema diversiteit en cultuursensitief handelen onderdeel wordt van hun kwaliteitsbeleid en de identiteit van de organisatie.

Binnen de reguliere werking werden we via de helpdesk door **149 hulpverleners** gecontacteerd voor een **éénmalig advies** in het kader van hun begeleiding van een jongere of gezin. Daarnaast kregen we nog **23 infovragen** van hulpverleners op zoek naar een tolk, voor een vertaling, een doorverwijzing enzovoort en **27 algemene vragen** van studenten, onderzoekers en dergelijke.

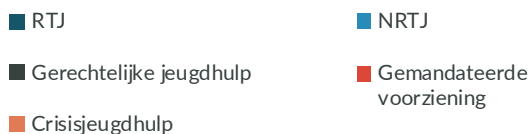
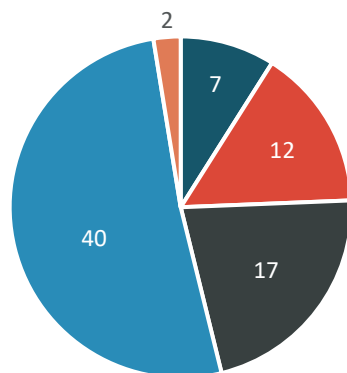
Onze KERNTAKEN nog eens op een rijtje ... een blik op de reguliere werking

Het OTA-team bood **individuele ondersteuning** aan **93 hulpverleners**, waarvan 79 ondersteuningstrajecten opgestart in 2019. Het doel van deze trajecten is de hulpverlener te versterken in zijn of haar interculturele competenties. Binnen dit traject gingen we aan de slag met de (leer)vraag van de aanmelder en boden we een traject op maat.

Naast individuele contacten met hulpverleners gingen we met het thema cultuursensitief hulpverlening aan de slag binnen diverse teams waaronder verscheidene werkingen van vzw Nieuwland, CIG Sint-Jan Baptist, vzw Lia, De Stormkering enzovoort via casusgebonden intervisie, teamcoaching of vorming.

In de toekomst willen we nog meer inzetten op deze **groepstrajecten** zodat teams en organisaties komen tot cultuursensitief handelen, van hulpverlener tot beleid.

Het OTA werkte daarnaast een **open vormingsaanbod** uit voor de verschillende sectoren van de Integrale Jeugdhulp. Met steun van het IROJ Oost-Vlaanderen organiseerden we verschillende basisworkshops cultuursensitief hulpverlening. 77 hulpverleners uit diverse sectoren van de Integrale Jeugdhulp namen deel. Bovendien kon je ons ook terugvinden in verschillende hogescholen voor gastlessen, een studiedag georganiseerd door RADAR enzovoort.

AANMELDERS

Het OTA wordt binnen haar huidige erkenning verwacht individuele ondersteuning te bieden aan hulpverleners werkzaam binnen de niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, de gemandateerde voorzieningen, de gerechtelijke jeugdhulp en alle hulp die van hieruit wordt geïnstalleerd. De vraag naar individuele ondersteuning vanuit de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is echter bijzonder groot. We hopen dan ook dat dit tussenschot in 2020 zal worden weggewerkt.

We zagen in 2019 een verdere stijging vanuit de NRTJ (33 in 2018). De vragen vanuit de gemandateerde voorzieningen en de sociale diensten van de jeugdrechtbank daalden (25 in 2018). Enkele ondersteuningstrajecten werden vanuit de RTJ verder opgenomen. Deze vragen werden na verschillende telefonische consulten uiteindelijk toch opgenomen omwille van de ongerustheid aanwezig in de casus.

PROJECT 'Cultuursensitief vormen en sensibiliseren ter ondersteuning van de impact van de vluchtelingencrisis en radicalisering op de integrale jeugdhulp'

In 2019 bouwde we verder op een aantal verdiepende vraagstukken die voortvloeiden vanuit bevindingen voor beide thema's uit 2018.

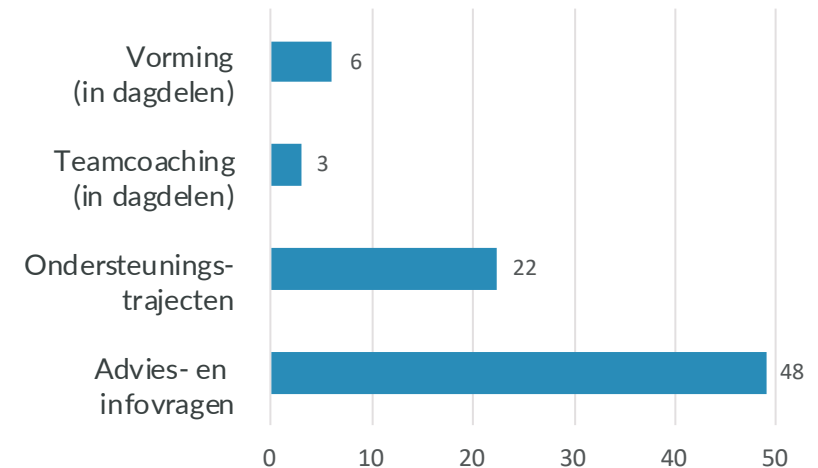

VLUCHTELINGEN

Voor het onderdeel 'vluchtelingen' ging dat voornamelijk over de uitdagingen die een gezinshereniging vormt voor zowel hulpverleners als gezinnen; meer specifiek de impact van deze ervaring op vluchtelingengezinnen en in het bijzonder de veranderende gezinsdynamiek voor Niet Begeleide Minderjarige Vreemdelingen (NBMV) en hun familieleden. Een groot deel van de NBMV uit de vluchtelingenstroom van 2015 hebben na verloop van tijd een positieve beslissing gekregen inzake hun verzoek om internationale bescherming. Een meerderheid van deze jongeren probeert hun gezin via een gezinsherenigingsprocedure opnieuw samen te brengen. Het gescheiden leven, de trage, dure, en vaak stresserende gezinsherenigingsprocedure heeft een grote impact op het psychosociaal welbevinden van veel gezinnen.

Enmaal de familieleden herenigd zijn, toont ervaring en ook literatuur aan dat na de eerste geluksfase zich vaak een tweede fase aandient die opnieuw voor heel wat druk zorgt binnen het gezin. Veranderende rolpatronen en verwachtingen zijn niet langer op elkaar afgestemd en brengen ook voor hulpverleners (nieuwe) uitdagingen met zich mee.

Binnen het project waren er:

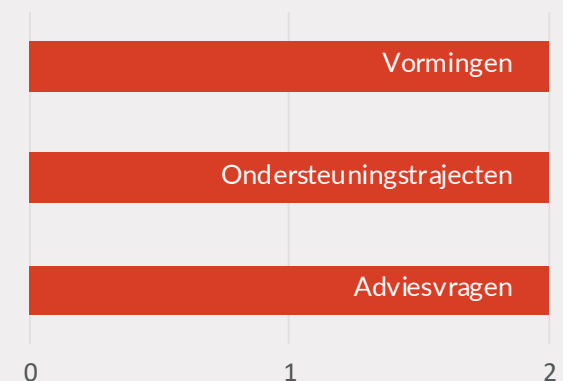
Om antwoorden te bieden op deze uitdagingen ontwikkelden we een vormingspakket voor jeugdhulpverleners uit verschillende organisaties. Tijdens deze vorming kregen deelnemers inzichten in een theoretisch kader over de effecten van migratie op een gezin, de dynamieken van een gezinshereniging en de impact van het gescheiden leven van familieleden. Daarnaast gingen we aan de slag met concrete oefeningen, methodieken en casusmateriaal.

Naast het groepswork werden hulpverleners ook individueel ondersteund. Bovenstaande cijfers betreffen casussen van jongeren en gezinnen die vanaf 2015 in België verbleven. Belangrijke noot hierbij is dat we ook heel wat aanmeldingen binnen kregen van jongeren en gezinnen die vóór 2015 migreerden. Dit sluit aan bij wat we binnen de reguliere werking opmerken: (gedwongen) migratie heeft een langdurige impact op een jongere en op zijn of haar gezin.

RADICALISERING

Wat betreft het thema 'radicalisering' legden we de nadruk op processen van polarisatie. In het algemeen beginnen steeds meer mensen zich zorgen te maken over de groeiende tegenstellingen in ons land en ver daarbuiten. Jongeren voelen steeds meer een groeiende afstand tot de samenleving waarin ze opgroeien. Bovendien is er ook sprake van toenemende polarisatie tussen jongeren zelf. Jeugdhulpverleners worstelen steeds meer met vragen rond racisme, discriminatie en uitsluiting. Hoe ga ik om met de strijd die jongeren leveren om hun plekje te vinden in een maatschappij die steeds harder wordt? Hoe reageer ik gepast op discriminerende uitspraken van jongeren en collega's in mijn organisatie? Welke impact heeft racisme op de identiteitsbeleving- en ontwikkeling van jongeren? Welke schade brengt dit toe en hoe kan ik deze als hulpverlener beperken? Dit zijn thema's waaraan we in 2019 voor het eerst mee aan de slag gingen door middel van gastlezingen van Naima Charkaoui en Birsan Taspinar.

We namen enkele adviserende en participatieve consulten op, maar de **focus** voor dit thema lag vooral **op vorming**.

CONCLUSIES

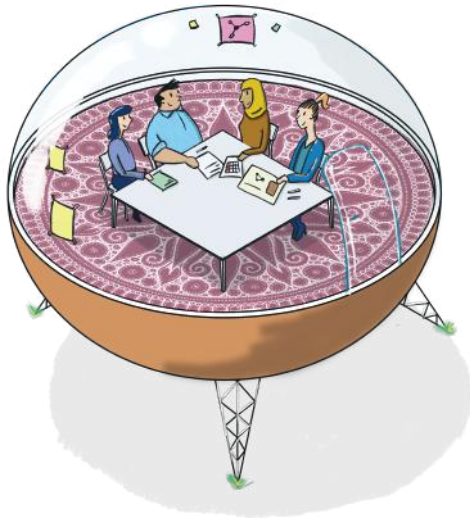
1. We boden meer concrete ondersteuning m.b.t. het thema 'vluchtelingen' dan m.b.t. het thema 'radicalisering'.
2. Er is **nood aan een structurele opvolging van gezinnen ná de hereniging**. Dit is een hiaat in het hulpverleningslandschap. Sommige organisaties nemen de begeleiding van herenigde gezinnen op in het kader van nazorg aan een jongere, maar krijgen hiervoor onvoldoende ruimte en middelen om dit proces goed te kunnen begeleiden.
3. Er is een **groot tekort aan gespecialiseerde therapeutische ondersteuning** voor gezinnen met een migratieachtergrond.
4. **Het belang van tijd en geduld**. Als hulpverlener is het essentieel om erkenning te geven voor het verhaal en de situatie van vluchtelingen. We zijn ongeduldig in de hulpverlening, we willen te veel te snel. Soms is het nodig eerst te investeren in veiligheid, stabiliteit, verbinding en vertrouwen. Hulpverleners geven aan dat hun takenpakket steeds uitgebreider wordt, maar dat het tijdsbestek waarin ze een veelheid aan opdrachten moeten uitvoeren hetzelfde blijft. Vooral in de begeleiding van nieuwkomers zorgt dit ervoor dat de tijd die nodig is om verbinding te maken er niet is, waardoor sommige problemen uiteindelijk ontaarden in grotere conflicten.

Bovendien is het werken rond opvoeding niet evident zolang er te veel andere praktische stressfactoren zijn zoals huisvesting, papieren, school, enzovoort. Er is (te) weinig begrip voor de overlevingsstatus waarin vluchtelingengezinnen zich bevinden.

5. **Tolken zijn onvindbaar, schaars en bovenal bijna onbetaalbaar geworden**. We geven als OTA steeds de boodschap om in te zetten op het inschakelen van tolken, maar merken steeds meer dat dit in de praktijk haast onhaalbaar is geworden. We vangen signalen op over sommige organisaties de begeleiding aan jongeren en gezinnen weigeren omwille van het ontbreken van een gemeenschappelijke taal.

6. Het **thema racisme en discriminatie** dient meer onder de aandacht gebracht te worden binnen de jeugdhulpverlening. Heel veel jongeren en ouders dragen een rugzak vol kwetsuren met zich mee, welke een blijvende impact hebben op een gezonde identiteitsontwikkeling. Wanneer er sprake is van openlijk racisme, dan wordt dit opgemerkt en aangepakt. De grootste schade lopen de jongeren echter op door een opeenstapeling van microkwetsuren waar ze dagelijks mee te maken krijgen. Deze kwetsuren worden vaak geminimaliseerd of niet gezien en kan leiden tot depressie, agressie, zelfmoord, destructief gedrag, een gebrek aan zelfvertrouwen enzovoort. In 2020 zetten we dit thema opnieuw op de agenda.

Het project wordt verlengd in 2020.

Samenwerkingsverband Krachtgericht Waas en Dender

Bij de start van het samenwerkingsverband in 2018 legde de stuurgroep de kansarmoedecijfers naast de demografische cijfers van het aantal inwoners met migratieachtergrond per gemeente. Binnen de regio Waas en Dender bleek een correlatie tussen beide cijfers in Sint-Niklaas, Zele, Lokeren en Zele. OTA werd als partner gevraagd om het samenwerkingsverband te ondersteunen op vlak van cultuursensitief handelen en hulpverlening.

Op 1 mei ging een halftijdse medewerker van start. Er werd in een eerste fase ingezet op kennismaking met de verschillende partners. We organiseerden daarnaast ook enkele vormingsdagen met aansluitend een intervisiemoment. De helpdesk werd door 29 hulpverleners gecontacteerd. Enkele individuele ondersteuningstrajecten werden aangevraagd maar kwamen niet tot een opstart binnen het project. Deze werden na crisis verder opgevolgd binnen de reguliere werking.

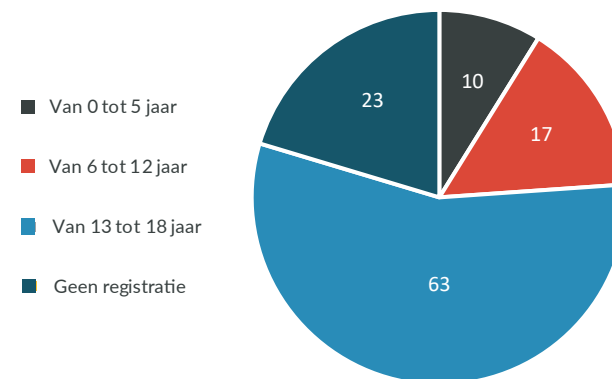
ENKELE BIJKOMENDE CIJFERS

We geven in wat volgt enige informatie mee over de gezinnen waarvoor hulpverleners ons contacteerden, alsook de thema's waarmee hulpverleners worstelen en de regio van waaruit zij contact opnemen. Deze gegevens betreffen al onze ondersteuningstrajecten, zowel binnen de reguliere werking als binnen het project. Hulpverleners ervaren vaak een handelingsverlegenheid die hen blokkeert in de begeleiding van gezinnen. In een ondersteuningstraject zetten we in op kennis, vaardigheden en de attitude van de hulpverlener om zijn of haar interculturele competentie aan te scherpen. Enkele thema's die aan bod kwamen: uithuwelijking, verstoting, rouw en geloof, conflict tussen ouders en jongeren, opgroeien in twee leefwerelden, identiteitsontwikkeling, de doelgroep niet begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV), straffen, spijbelen, mentaal welzijn van ouders, gezinshereniging, problematisch gedrag bij kinderen enzovoort.

LEEFTIJDEN

Wanneer we binnen een ondersteuningstraject werken in een casus waarbij alle kinderen uit het gezin begeleid worden, dan registreren we de leeftijd van de kinderen niet.

* beide ouders hebben een verschillend land van herkomst

LAND VAN HERKOMST

Hierbij geven we een overzicht van de meest voorkomende herkomstlanden van de gezinnen waarop de aanmelding van de hulpverleners is gebaseerd. Hiermee duiden we niet op de nationaliteit maar op het land van herkomst van de jongere, de ouders of de grootouders... In 2019 werkten we met gezinnen uit **33 verschillende herkomstlanden**. We sommen de tien meest voorkomende landen op:

1. Gemengd*
2. Afghanistan
3. Ghana
4. Syrië
5. Marokko
6. Turkije
7. Congo
8. Algerije
9. Rusland
10. Servië

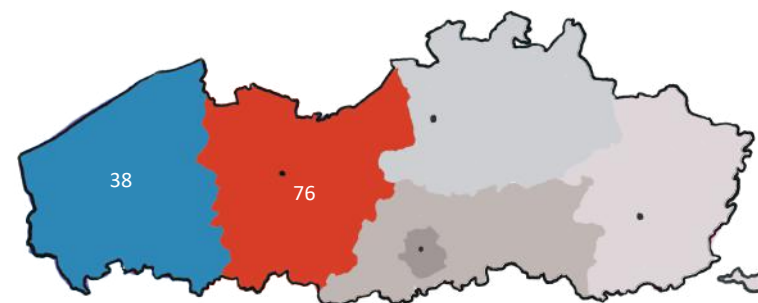
* één van de ouders heeft een migratieachtergrond

ONS WERKGEBIED

Het OTA-team ondersteunt hulpverleners binnen de Integrale Jeugdhulp in **Oost- en West-Vlaanderen**. We zien een lichte stijging (3%) van het aantal vragen vanuit Oost-Vlaanderen.

76
dossiers
Oost-Vlaanderen

38
dossiers
West-Vlaanderen

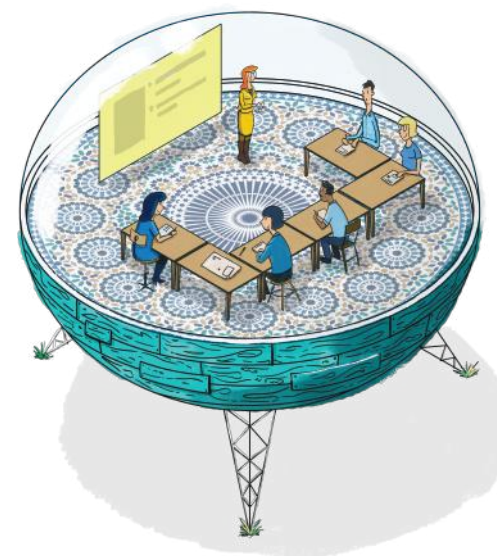
UITWISSELING

We vinden het belangrijk in te zetten op ontmoeting, uitwisseling en samenwerking. Zowel intern en met de verschillende OTA's als met externe organisaties in het brede werkveld. Een blik op enkele **boeiende ontmoetingen** dit jaar:

- Kennismaking met Vzw Seer
- Deelname aan het Netwerk cultuursensitieve zorg Oost-Vlaanderen
- Opvolging werkgroep participatie van het IROJ
- Deelname aan het Oost-Vlaams Platform radicalisering
- We hadden een uitwisseling met de buurtstewards van Stad Gent
- We gingen onze werking voorstellen op het Regionaal Overlegplatform kindermishandeling Kortrijk, MFC De Hagewinde, VCLB Waas & Dender...

Daarnaast neemt OTA sinds enkele jaren deel aan het **project Vreemdgaan**. Dit jaar ging een collega wisselleren bij het OCJ Brugge. Als gastorganisatie ontvingen we medewerkers van DOP Oost-Vlaanderen, dagcentrum Letha, vzw De Loods en Vzw Zonnebloem. Zij sloten aan tijdens onze teamvergadering. Ze maakten kennis met de werking en legden hun vragen voor. Dit leidde tot een interessante uitwisseling en leerervaring.

Eind vorig jaar maakten we in functie van een **procesbegeleiding** kennis met de consultants van Hefboom. Onder hun begeleiding tekenen de Vlaamse OTA's het scenario en de krijtlijnen uit voor een 'future proof' ondersteuningsaanbod. Beleidsmakers en praktijkwerkers in diverse sectoren hebben nieuwe vragen naar ondersteuning. Het concept cultuursensitieve hulpverlening vraagt een actuele invulling. In dit wijzigend landschap willen we werk maken van een nieuwe strategie, structuur en communicatie. De eerste fase van het proces werd opgestart. Op 4 maart 2020 werd deze fase afgerond met een grote stakeholdersbijeenkomst in Brussel. Het was een boeiende uitwisseling en kregen heel wat input mee van onze partners. We houden jullie verder op de hoogte in 2020!

HET TEAM

Ook wij lieten ons inspireren tijdens enkele **interessante vormingsmomenten**:

- Basisopleiding werken met Duplo - Vzw Jo-In
- Kennismaking Signs Of Safety - OCJ Brugge
- Inleefsessie autisme - Vzw Tanderuis
- Infodag mensenhandel – tienerpooiers - Federale politie
- Studiedag veerkracht ondersteunen bij ouders en kinderen van vluchtelingen-gezinnen - Kenniscentrum Gezinswetenschappen
- Studiedag seksueel geweld en jongeren op de vlucht - Platform Kinderen op de vlucht
- Kracht- en netwerkgericht en vraaggestuurd werken met gezinnen - DOP Oost-Vlaanderen (1G1P)

1 Coördinator
4 intercultureel bemiddelaars
1 project medewerker

OTA VZW

Provinciaal Administratief Centrum
2e verdieping, lokaal 217 en 218
Woodrow Wilsonplein 2
9000 Gent

info@otavzw.be
www.otavzw.be

+32 9 267 75 34

